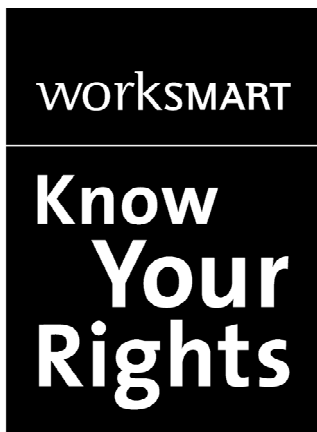

Šī brošūra ir domāta cilvēkiem, kas ierodas Apvienotajā Karalistē no A8 valstīm, lai strādātu

www.worksmart.org.uk

Darbs AK:

Jūsu tiesības

Sveicināti Apvienotajā Karalistē

Šo brošūru ir izveidojis Arodbiedrību Kongress (Trade Union Congress (TUC)) un tā ir domāta jauno dalībvalstu, kas ir Čehijas Republika, Igaunija, Ungārija, Latvija, Lietuva, Slovākija, Slovēnija un Polija, pilsoņiem

TUC ir vienīgā arodbiedrību konfederācija Lielbritānijā ar 50 biedru savienībām, kurās kopā ir 6,5 miljoni dalībnieku. TUC ir neatkarīga no darba devējiem, valdības un politiskām partijām.

Jebkuras valsts likumdošanas sistēma ir sarežģīta. Mēs nevaram detalizēti izskaidrot AK darba likumu nelielā brošūrā. Šeit sniegtā informācija jāuzskata par ievadu darba likuma pamatos. Ja uzskatāt, ka ciešat zaudējumus, vai ka darba devējs vai nodarbinātības aģentūra pārkāpj likumu, jums jāgriežas pēc padoma.

Šīs brošūras tālākajā izklāstā mēs dosim dažus ieteikumus, kur meklēt palīdzību.

Tiklīdz jūs sākat strādāt, jums jāreģistrējas pašvaldībā. *Home Office* (Iekšlietu ministrija) ir valdības departamenta nosaukums, kas reģistrē darbiniekus no jaunajām ES dalībvalstīm. Jūs varat reģistrēties, ieejot mājas lapā www.ukba.homeoffice.gov.uk/workingin

theuk/eea/wrs/

Darba uzsākšana Apvienotajā Karalistē

Nacionālā apdrošināšana un nodokļi

Lai strādātu legāli, jums arī nepieciešams nacionālais apdrošināšanas (National Insurance) numurs. Lai to saņemtu, jums ir jāvienojas par „identitātes pārbaudes” (Evidence of Identity) vizīti vietējā Darba meklētāju centrā (Job Centre). Tā ir valsts iestāde, kas sastopama visās lielākajās mazpilsētās un pilsētu rajonos. Līdzī jūņem Identitātes pierādījums (pase), kā arī apliecinājums, ka strādājat.

Daži darba devēji varētu piedāvāt darbu, nemaksājot valsts apdrošināšanu vai nodokli (sistēma pazīstama kā ‘nauda uz rokas’). Tas ir nelikumīgi. Ja viņi pārkāpj šo likumu, sagaidāms, ka tiks pārkāpti arī citi darba likumi, it sevišķi tie, kas aizsargā darbiniekus. Jums būs ļoti grūti pieprasīt jebkādu jūsu likumīgo tiesību ievērošanu, ja jūs strādājat nelegāli. No šāda veida darba vajadzētu izvairīties.

AK katram nodarbinātajam ir nacionālās apdrošināšanas numurs. To izmanto, lai uzraudzītu sociālās nodrošināšanas iemaksas. Ja pelnāt vairāk nekā 80 mārciņas nedēļā, tad gan jums, gan jūsu darba devējam jāmaksā Nacionālās apdrošināšanas iemaksas. Tas ir sava veida nodoklis. Pretī darbinieki saņem tiesības uz dažādiem sociālās nodrošināšanas pabalstiem. Nacionālās apdrošināšanas iemaksas AK var arī palīdzēt jums noformēt šīs tiesības jūsu dzimtajā zemē.

Jums arī būs jāmaksā ienākuma nodoklis. Maksājamā nodokļa apjoms atkarīgs no vairākiem faktoriem.

Katram nodarbinātajam AK ir nodokļa kods, pēc kura darba devējs aprēķina, cik liels nodoklis viņam par jums jāmaksā. Ja uzsākat savu pirmo darbu AK, droši vien jūs sāksiet maksāt “ārkārtējo apdrošināšanas nodokli”, līdz jums piešķirs nodokļa kodu. Līdz tātā numura piešķiršanai Jums arī var piešķirt pagaidu Nacionālo apdrošināšanas numuru.

Nemiet vērā, ka jūsu darba devējam nav nepieciešamības turēt jūsu pasi vai identitātes dokumentu, un viņam nav tiesību tos turēt pie sevis. Savai uzskaitē viņi var paņemt šo dokumentu kopijas.

Strādnieks vai nodarbinātais?

AK lielākā daļa strādājošo bauda dažas pamattiesības, tādas kā minimālā alga un tiesības uz apmaksātu atvaļinājumu.

Pastāv speciālas tiesības, kas attiecas uz tiem, kas darba atrašanai izmanto darba aģentūras (dažreiz dēvētas par darba vervētājiem (gangmasters)) pakalpojumus – skatīt zemāk. Daudzi strādnieki iegūst augstākas tiesības, jo viņiem ir legālais *nodarbinātā* statuss. To mēs paskaidrosim tālāk šajā brošūrā. Visas šīs darba tiesības ir var tikt realizētas likumā noteiktā kārtībā. To var darīt, izmantojot Nodarbinātības tribunālu (Employment tribunal) – īpašu tiesu, kas nodarbojas ar jautājumiem, kas saistīti ar darbu – vai izmantojot arodbiedrības palīdzību, ja jūs esat tās biedrs. Mēs sniegsim vairāk informācijas vēlāk šajā brošūrā.

Nodarbinātais

Vai jūsu darba devējs prasa strādāt konkrētas stundas un maksā par tām, neatkarīgi no tā, vai šajā laikā ir darbs ko darīt?

Vai jūsu darba devējs kontrolē, ko jūs darāt un nosaka, kā un kad jādara?

Vai jums darbs jāveic personiski, (tas ir jūs nevarat dot citam strādniekam to veikt jūsu vietā?)

Vai jūsu darba devējs dod jums darbam nepieciešamos darbarīkus un citas iekārtas?

Vai viņi par jums maksā Nacionālo apdrošināšanu (lai gan daudziem strādniekiem no algas atskaita nodokli un VA, tas vien vēl nepierāda to, ka esat nodarbinātais)?

Vai jums ir rakstisks līgums ar jūsu darba devēju, kuru ir ietverta frāze 'nodarbinātības līgums' (contract of employment)?

strādnieks

Vai jūsu darba devējs piedāvā un maksā tikai par darbu, kad tas viņiem nepieciešams?

Vai jūs varat izlemt, kad strādāsiet un pat atteikties no piedāvātā darba ?

Vai jūs varat pēc vēlēšanās savu darbu uzdot veikt citam cilvēkam jūsu vietā?

Vai jums jāpasagādā savi darbarīki?

Vai jūsu pašu ziņā ir samaksāt savus nodokļus un Nacionālo apdrošināšanu?

Vai jums ir rakstisks līgums ar jūsu darba devēju, kurā ietverta frāze 'līgums par pakalpojumu sniegšanu' (contract for services)?

Lielākā daļa AK strādājošo ir nodarbinātie, un tādēļ viņiem ir labākas tiesības. Taču daudzus darbus veic uz neilgu laiku šajā valstī strādāt ieradusies cilvēki – ieskaitot gandrīz visus, kas ieradusies caur darba aģentūrām, - kurus nevar uzskatīt par nodarbinātajiem.

Aplūkojiet zemāk pa kreisi izvietoto tabulu. Ja nodarbinātā ailē uz lielāko daļu jautājumu jūs atbildat ar 'jā', jūs droši vien esat nodarbinātais. Ja atbilde 'jā' ir uz jautājumiem strādnieka ailē, jūs droši vien esat strādnieks. Ja radušās šaubas, jums nepieciešams konsultēties. Arodbiedrības un konsultāciju aģentūras izprot juridiskos sarežģījumus, taču dažas lietas var būt nepieciešams izšķirt Nodarbinātības tribunālā.

Jūsu strādnieka tiesības

Vairākums strādājošo, ieskaitot aģentūru darbiniekus, no pirmās darba dienas bauda šādas tiesības:

- Valsts noteiktā minimālā alga;
- tiesības ievērot darba laiku (ieskaitot pārtraukumus, atvaļinājumus un atvaļinājumu apmaksu un darba nedēļas garumu);
- veselības aizsardzība un darba drošība;
- tiesības iestāties arodbiedrībā; un
- aizsardzība netaisnīgas diskriminācijas gadījumā.

Valsts noteiktā minimālā alga

Tā ir minimālā summa, ko jums var maksāt par katru nostrādāto stundu:

- Ja jums ir 22 gadi vai vairāk, jums jāsaņem vismaz 5.73 mārciņas stundā.
- Ja esat vecumā no 18 līdz 21 gadam jums jāsaņem vismaz 4.77 mārciņas stundā.
- Ja jūsu vecums ir 16 vai 17 gadi, ka jums jāsaņem vismaz 3.53 mārciņas stundā.

Tieši jums iedotā dzeramnauda neskaitās, taču algā ieskaitītā dzeramnauda skaitās.

Taču šeit ir divi sarežģījumi:

Atvilkumi: No algas atvilktais summas par precēm un pakalpojumiem, ko jums sniedzis darba devējs, tādiem kā maltītes vai transports, nedrīkst padarīt jūsu algu par mazāku, nekā ar likumu noteiktā minimālā alga. Šim likumam ir viens izņēmums. Ja jums tiek nodrošināta dzīvesvieta, maksimālais, ko var atskaitīt ir 31.22 mārciņas nedēļā vai 4.46 mārciņas dienā, ja dzīvesvieta tiek nodrošināta nepilnu nedēļu. Tas nenozīmē, ka no jums nevar paprasīt vairāk, bet tikai šo summu var atskaitīt no jūsu algas, pirms tiek aprēķināts, vai jūs saņemat minimālo algu.

Nenoteikts darba laiks: Dažiem cilvēkiem maksā pēc padarītā darba apjoma nevis pēc tā, cik ilgi viņi strādā. Jūs tomēr saņemat zināmu minimālās algas aizsardzību, taču tās aprēķināšanas sistēma ir citāda. Ja uzskatāt, ka jums nemaksā minimālo algu, jūs varat sūdzēties tieši Nacionālās minimālās algas palīdzības līnijā (NMW Helpline) pa tālruni 0845 6000 678 (Anglijā, Skotijā vai Velsā) vai 0845 6500 207 (Ziemeļīrijā). Jūs varat arī griezties pēc padoma savā arodbiedrībā, ja esat tās loceklis, vai konsultāciju aģentūrā.

Tiesības uz darba laiku

Tās aptver atpūtas starpbrīžus, atvaļinājumu un atvaļinājuma naudu, darbu naktīs un to, cik stundas nedēļā jūs varat strādāt. Ir pieejamas brošūras, kas informē par šīm tiesībām, un tās var saņemt no TUC *Zini savas tiesības* (TUC *Know Your Rights*), pa tālruni **0870600 4 882**.

Atpūtas starpbrīži

Jums ir tiesības uz 20 minūšu atpūtas starpbrīdi, ja jūsu darba diena ir garāka par sešām stundām. Ja esat jaunāks par 18 gadiem, jums pienākas 30 minūšu starpbrīdis pēc četrpadsmit ar pus stundu darba.

Atvaļinājums

Jums pienākas vismaz 24 dienas garš apmaksāts ikgadējais atvaļinājums (vai attiecīgs līdzvērtīgs atvaļinājums, ja jūs strādājat uz pusslodzi vai nepilnu gadu). No 2009. gada 1. aprīļa atvaļinājums pieaug līdz 28 dienām. Valsts svētki tiek ieskaitīti šajā atvaļinājumā. Lai aprēķinātu, cik garš atvaļinājums jums pienākas, pareiziniet nedēļā nostrādāto dienu skaitu ar 4,8 (5,6 no 2009. gada 1. aprīļa).

Dažas darba aģentūras šo jautājumu traktē, paziņojot, ka jūsu stundas likme jau ietver atvaļinājuma apmaksu un ka tāpēc viņiem nav jāmaksā jums papildus, kad jūs dodaties atvaļinājumā. Šāda rīcība ir nelikumīga. *Nemiet vērā, ka jūsu pierastās 13. un 14. mēneša algas un atvaļinājumu pabalsti nav parasta parādība Lielbritānijā.*

Darba nedēļa

Jums ir tiesības nestrādāt vairāk kā vidēji 48 stundas nedēļā. Šis ierobežojums var tikt vidēji aprēķināts par 17 nedēļu periodu. Jūs varat nepieprasīt šīs tiesības, bet jūs nevarat piespiest no tām atteikties, un jūs varat jebkurā laikā atkal izvēlēties pieturēties pie šīm tiesībām, lai gan jums varētu būt jāgaida trīs mēnešus, lai gūtu aizstāvību šajā jautājumā.

Darbs naktīs

Regulārs darbs naktīs nedrīkst būt ilgāks kā astoņas stundas katrā 24 stundu periodā. Darba laika noteikumi (Working Time Regulations) atļauj darbu naktīs izlīdzināt 17 nedēļu periodā tāpat kā tas tiek darīts ar darba stundu skaitu nedēļā. Nakts strādniekiem arī pienākas bezmaksas veselības pārbaude. No nakts darba noteikumu izpildes atteikties nav iespējams.

Lauksaimniecība

Ja jūs strādājat lauksaimniecības nozarē, uz jums attieksies Lauksaimniecības algu pārvalde (Agricultural Wages Board). Tā nosaka darba algu (kas var būt augstāka par Nacionālo minimālo algu), kā arī darba stundas, atvaļinājumu un maksu par virsstundām. Lai saņemtu sīkāku informāciju, zvaniet uz Defra Lauksaimniecības algu pārvaldes palīdzības līniju pa tālruni 0845 0000 134.

Veselības aizsardzība un darba drošība

Jūsu darba devēja pienākums ir nodrošināt jūs ar drošu un veselīgu darba vidi. Tas ietver apmācību par veselības un darba drošības jautājumiem jūsu darba vietā. Ir daudz specifisku noteikumu, kas piemērojami jebkurā darba vietā, kur ir īpašs risks strādniekiem.

Aizsardzība pret diskrimināciju

Jums ir tiesības, lai ar jums apietos ne mazāk labvēlīgi kā ar citiem jūsu aģentūras vai darba devēja kompānijas strādniekiem, pamatojoties uz dzimumu, rasi, invaliditāti, grūtniecību, seksuālo orientāciju un reliģiju vai ticību.

Dalība arodbiedrībās

Jums ir atļauts iestāties arodbiedrībā. Ja esat arodbiedrības biedrs, jums nav par to jāstāsta savam darba devējam. Jūs nedrīkst diskriminēt tādēļ, ka esat arodbiedrības biedrs.

Aģentūras strādnieku speciālās tiesības

Nekādas komisijas maksas

- Darba aģentūra no jums nevar ņemt samaksu, ka tā ir atradusi jums darbu vai iereģistrējusi jūs savos sarakstos.
- Darba aģentūra nevar pieprasīt, lai, kā noteikumu viņu darba meklēšanas pakalpojumiem, jūs apmaksātu citus viņu produktus vai pakalpojumus, tādus kā CV rakstīšana, apmācība, vai personiskās aizsardzības ierīces.

Darba aģentūrām samaksa jāsaņem no darba devējiem, kuriem nepieciešams darbaspēks, nevis no darba meklētājiem.

Algas saņemšana

Aģentūra nedrīkst aizturēt algas izmaksu vienkārši tāpēc, ka viņi nav saņēmuši maksājumu no kompānijas vai organizācijas, pie kuras jūs strādājāt, vai tāpēc, ka jūs nevarat uzrādīt parakstītu kontrolsarakstu. Gadījumā, kad pasūtītāja kompānija atsakās parakstīt kontrolsarakstu, aģentūras pienākums ir noteikt jūsu faktiski nostrādātās stundas, par kurām jums jāsaņem samaksa.

Rakstisks noteikumu un nosacījumu pārskats

Kad esat reģistrējušies kādā aģentūrā, pirms jebkāda darba uzsākšanas jums jāsaņem rakstisks noteikumu un nosacījumu pārskats. Tas jāsaņem gan, kad aģentūra mēģina jums atrast pagaidu darbu, gan, kad tā mēģina atrast jaunu pastāvīgu darbu. Kad ir panākta vienošanās par noteikumiem un tā ir rakstiski apstiprināta, tos nevar mainīt, ja jūs tam nepiekrītat. Jebkuras saskaņotas izmaiņas jāapstiprina rakstiski piecu dienu laikā.

Ja aģentūra jums meklē pagaidu darbu, tad rakstiskajam līgumam jāietver sekojošais:

- vai jūs skaitāties aģentūras nodarbinātais vai 'pakalpojumiem nolīgts strādnieks'. Parasti jūs būsiet strādnieks (vairāk par šo svarīgo atšķirību skatīt 4 lpp.)
- tajā jāparedz, ka jums tiks maksāts par visu padarīto darbu
- kāds ir paredzētais iepriekšējās paziņošanas laiks par līguma izbeigšanu no vienas un otras puses;
- kāda ir maksājamās algas likme vai minimālā algas likme, kuru aģentūra paredz, ka jūs sasniegsiet. Tai jābūt vismaz valsts noteiktās minimālās algas stundas likmei;
- vai jums maksās algu reizi nedēļā vai reizi mēnesī;
- jums piešķirtā atvaļinājuma ilgums. Uz lielāko daļu strādnieku attiecas Darba laika noteikumi (Working Time Regulations) un viņiem pienākas vismaz četru nedēļu atvaļinājuma apmaksā gadā (skatīt iepriekš).

Veselība un drošība

Aģentūru pienākums ir uzzināt par jebkādiem darba devējam zināmiem veselības un drošības riskiem darba vietā un veiktajiem pasākumiem, lai kontrolētu tos.

Viņiem vajadzētu pārbaudīt, vai darba devējs ir veicis veselības un drošības risku novērtējumu un pārliecināties, ka jums pirms stāšanās darbā ir darīta zināma situācija uzņēmumā.

Nodarbināto papildtiesības

Ja jums ir 'nodarbinātā' juridiskais statuss, tad jums ir papildtiesības, taču jums varētu būt nepieciešams nostrādāt kvalifikācijas periodu. Tas nozīmē, ka tiesības nesākas ar pirmo dienu darba vietā, bet tad, kad zināmu laiku esat nostrādājis pie viena darba devēja. Šī nodaļa apraksta nodarbināto papildtiesības un to, cik ilgi jums tās jāgaida. Jums arī pienākas visas iepriekš aprakstītās strādnieku tiesības.

Tiesības no pirmās dienas darba vietā

- Jums jāsaņem pārskats, kur norādīta darba alga un kādi būs atskaitījumi no jūsu algas. (Tas nav tas pats, kas darba līgums, lai gan darba līgums var saturēt šo informāciju.)
- Jums pienākas 52 nedēļas garš dzemdību atvaļinājums, pat ja, uzsākot darbu, jūs bijāt grūtniecības stāvoklī.
- Ārkārtēju ģimenes apstākļu dēļ jūs varat saņemt neapmaksātu ārkārtas atvaļinājumu.
- Ja esat grūtniecības stāvoklī, jūs varat saņemt atbrīvojumu no darba, lai izietu medicīnisko apskati.
- Jūs no atlaišanas aizsargā zināmi ierobežojumi, tai skaitā tādi faktori kā grūtniecība, ziņošanas uzdevumu vai arodbiedrības pasākumu veikšana.
- Jums ir tiesības netikt diskriminētam pēc dzimuma (ieskaitot grūtniecību), rases (vai tautības vai etniskās izcelsmes), seksuālās orientācijas, reliģijas, vecuma vai jebkādas invaliditātes, vai tādēļ, ka esat arodbiedrības biedrs.
- Jums ir tiesības uzaicināt arodbiedrības pārstāvi vai darba biedru disciplinārajā vai sūdzību izskatīšanas tiesā.
- Ja to vēlas darbinieku vairākums, jums ir tiesības, lai darba devējs atzīst jūsu arodbiedrību, lai tā vestu sarunas par jūsu darba apstākļiem.
- Jums ir tiesības saņemt vienādu atalgojumu ar pretējā dzimuma darbiniekiem, kas veic tādu pašu vai līdzīgu darbu kā jūs.
- Jums ir tiesības saņemt algu, no kuras netiek veikti atskaitījumi (izņemot ienākuma nodokli un Sociālo apdrošināšanu), ja jūs tam neesat piekritis.
- Jūs varat konstatēt darba līguma laušanu, ja jūsu darba devējs jūs atlaiž no darba, neievērojot līgumā paredzēto iepriekšējās paziņošanas laiku, vai pārkāpj kādu citu jūsu darba līguma noteikumu.
- Ja maksājat nacionālās apdrošināšanas iemaksas, jums ir tiesības saņemt likumā noteikto slimības naudu (Statutory Sick Pay) tad, kad esat bijis slims vairāk nekā četras dienas pēc kārtas.
- **Tiesības pēc mēneša**
- Par jūsu atlaišanu jums jāpaziņo vienu nedēļu iepriekš.
- Jums jāsaņem alga, ja esat uz laiku atstādināts no darba slimības dēļ.
- Jums jāsaņem alga, ja esat atlaists.

Tiesības pēc diviem mēnešiem

- Jums jāsaņem rakstisks apliecinājums par jūsu darba noteikumiem, kurā jābūt iekļautiem jautājumiem par darba samaksu, darba laiku, darba vietu, atvaļinājumu un citi nodrošinājumi, ieskaitot tiesības uz pensiju. Kaut arī rakstisks apliecinājums nav darba līgums, ir ļoti svarīgi, lai jums tāds būtu, jo problēmu gadījumā to var izmantot tiesā.

Tiesības pēc sešiem mēnešiem

- Ja esat stāvoklī un līdz bērna dzimšanai ir vēl 15 nedēļas, jums ir tiesības uz likumā noteikto 39 nedēļas garu dzemdību atvaļinājumu.
- Jūs varat lūgt fleksiblas darba stundas, ja jūs audzināt bērnu, kas jaunāks par 6 gadiem vai jaunāks par 18 gadiem, ja bērns ir invalīds.
- Jums var būt tiesības uz divas nedēļas garu tēva atvaļinājumu.

Tiesības pēc viena gada

- Jums ir tiesības sūdzēties tiesā par netaisnīgu atlaišanu no darba, ja jūsu darba devējs jūs atlaiž bez attaisnojoša iemesla vai neļaujot jums iziet atbilstošu atlaišanas procedūru. Jums arī pienākas rakstisks atlaišanas iemeslu paskaidrojums no jūsu darba devēja.
- Jums var būt tiesības pieprasīt vecāka atvaļinājumu.

Tiesības pēc diviem gadiem

- Jūs varat pieprasīt štatū samazināšanas pabalstu, ja jūsu darbs ir beidzies un neviens nav pieņemts tā veikšanai. Tā apjoms atkarīgs no jūsu vecuma, darba algas un nostrādātā laika.

Tiesību īstenošana piespiedu kārtā palīdzība un informācija:

Darba devēji liedz jums jūsu tiesības dažādu iemeslu dēļ.

Dažkārt tas notiek tādēļ, ka viņi nezina, kas ir viņu pienākumi.

Dažkārt tas notiek tādēļ, ka viņi vienmēr ir izkluvuši sveikā, bet piekāpsies, ja tiks iesūdzēti. Bet dažreiz tas notiek tādēļ, ka gūst peļņu, ļaujoties uz bailēm un ekspluatāciju.

Visām šajā brošūrā aprakstītajām tiesībām pastāv likumīga aizsardzība.

Taču tas nenozīmē, ka tas vienmēr ir viegls process. Sliktie darba devēji vienmēr padara par upuriem strādniekus, kuri cīnās par savām likumīgajām tiesībām. Labākais veids kā risināt šos jautājumus, ir konsultēties ar arodbiedrību, vai, ja neesat tās biedrs, atrodiēt kādu no labākajām arodbiedrībām, lai kopā ar saviem darba kolēģiem tajā iestātos, un tad saņemiet konsultāciju. Citā gadījumā lūdziet padomu kādai no konsultāciju aģentūrām, tādām kā Pilsoņu konsultāciju birojs (Citizens Advice Bureaux).

Lietas iesniegšana Nodarbinātības tribunālā

Nodarbinātības tribunāli ir speciāls tiesas veids, kas nodarbojas ar nodarbinātības problēmām. Tās ir neformālākas nekā oficiālās tiesas. Dažkārt tajās piedalās advokāti, bet vienkāršākos gadījumos cilvēki uzaicina arodbiedrību amatpersonas, kādu personu no konsultāciju aģentūrām, vai arī viņi paši pārstāv sevi. Kaut arī daži cilvēki ir veiksmīgi sevi aizstāvējuši paši, mēs neieteiktu to darīt. Procedūru izmaiņas ir padarījušas šo procesu daudz sarežģītāku un lietas izskatīšanai, jums jāsažinās ar savu arodbiedrību, vai ja neesat tās biedrs, jums jākonsultējas, kā vadīt šo procesu.

Ir svarīgi saprast, ka lielākā daļa sūdzību jāiesniedz triju kalendāro mēnešu laikā no notikuma dienas. Šis periods ir pagarināts līdz sešiem mēnešiem attiecībā uz štatu samazināšanas gadījumiem.

Noderīgas organizācijas

Ir virkne organizāciju, kuras var dot padomu un palīdzību. Dažas ir valsts iestādes, kas aizstāv zināmus tiesību veidus, dažas ir no valsts neatkarīgas organizācijas un var sniegt padomu un informāciju par virkni jautājumu.

Pilsoņu konsultāciju birojs (Citizens Advice Bureau [CAB]):

CAB būs atrodams lielākajā daļā pilsētu. Šis dienests piedāvā bezmaksas, konfidenciālas, objektīvas un neatkarīgas konsultācijas. Katru gadu Pilsoņu konsultāciju biroji palīdz atrisināt gandrīz sešus miljonus jaunu problēmu, kuras ir ārkārtīgi nozīmīgas šiem cilvēkiem, ieskaitot parādu un patērētāju jautājumus, pabalstu, dzīvesvietas, juridiskās lietas, jautājumus, kas skar nodarbinātību un imigrāciju. Konsultanti var palīdzēt aizpildīt anketas, uzrakstīt vēstules, vest sarunas ar kreditoriem un pārstāvēt klientus tiesā vai tribunālā. Jūs varat atrast tuvāko CAB internetā www.citizensadvice.org.uk vai telefonu grāmatā.

Nodarbinātības aģentūru standarta inspekcija (Employment Agency Standards Inspectorate):

Ja strādājat aģentūrā, kas slikti ar jums apietas un domājat, ka tā pārkāpj likumu, jūs varat ziņot par to valsts iestādei, kuras pakļautībā ir šīs aģentūras.

T. 0845 955 5105.

Darbaspēka komplektēšanas un nodarbinātības konfederācija (Recruitment and employment Confederation (REC)):

Dažas aģentūras (parasti labākās) ir REC locekles, kuras nosaka šīs organizācijas dalībnieku standartus. Ja jūsu aģentūrai ir REC simbols tās birojā vai uz dokumentiem, jūs varat sūdzēties REC, ja uzskatāt, ka tā pārkāpj nodarbinātības likumu.

T: 020 7462 3260

Veselības aizsardzības un darba drošības pārstāvis (Health and Safety Executive):

Veselības aizsardzības un darba drošības pārstāvis var sniegt informāciju veselības un drošības jautājumos.

T: 08701 545 500 (no plkst.8 līdz 18)

Nacionālās minimālās algas palīdzības līnija (National Minimum Wage Helpline):

T: 0845 600 0678

Konsultāciju, izlīguma un arbitrāžas dienests (Advisory, Conciliation and Arbitration service (ACAS)):

ACAS ir sabiedriska organizācija, kas veicina labu attiecību veidošanu darbavietās. Dienesta valsts palīdzības līnija sniedz atbildes uz nodarbinātības jautājumiem un vispārējas konsultācijas nodarbināto un darba devēju darba attiecību jautājumos.

T: 08457 47 4747 (no plkst. 9 līdz 16.30)

Nodarbinātības tribunāla pakalpojumu līnija (Employment Tribunal Service Enquiry Line):

Informācija par sūdzības iesniegšanu vai tiesu procedūrām

T: 08457 959 775

Ja uzskatāt, ka jūsu problēmai varētu būt diskriminējošs aspekts, jums varētu noderēt:

Vienlīdzības un cilvēktiesību komisija (Equality and Human Rights Commission (EHRC)):

EHRC atbild par pretdiskriminācijas likumdošanas ieviešanu, vienlīdzības veicināšanu pēc dzimuma, rases, invaliditātes, seksuālās orientācijas, reliģijas/ticības un vecuma principa, un cilvēktiesību ievērošanu. Lai saņemtu sīkāku informāciju, skat.:

www.equalityhumanrights.com

Arodbiedrības šodien – jūsu draugs darbā

Arodbiedrību kongress (TUC) izdod virkni bezmaksas brošūru, kuras satur vairāk informācijas par darba tiesībām, kuras mēs esam tikai aprakstījuši šajā brošūrā. Jūs tās varat saņemt no TUC *Zini savas tiesības* (Know Your Rights) palīdzības līnijas **0870 600 4 882**. TUC darba pasaules mājas lapā **www.worksmart.org.uk** arī satur sīkāku informāciju par darba tiesībām un veselības aizsardzības un darba drošības jautājumiem.

Visiem ir tiesības iestāties arodbiedrībā – tas maksā mazāk, nekā jūs domājat, un jūsu darba devējam nav jāzina, ka jūs vēlaties tajā iestāties. Vidējā dalības maksa ir tikai apmēram 1.50 mārciņas nedēļā tiem, kas strādā nepilnu darba dienu, un 2.50 mārciņas tiem, kas strādā pilnu darba dienu. Iestāšanās arodbiedrībā var palīdzēt jums īstenot jūsu tiesības un tās uzlabot. Jūsu priekšniekam nav jāzina, ka jūs esat iestājies un viss, ko jūs teiksiet arodbiedrības pārstāvim, tiks uzskatīts par konfidenciālu informāciju.

AK daudzās darbavietās ir sen nodibinātas arodbiedrību organizācijas. Ja vietā, kur jūs strādājat tādas nav, arodbiedrība tomēr var vēlēties palīdzēt – it sevišķi, ja daudziem no jums ir vienādas problēmas, kuras jūs kopīgi vēlaties atrisināt.

Labāka alga

Labākie priekšnieki vienojas par taisnīgu rīcību. Arodbiedrības ir demokrātiskas organizācijas, kas pārstāv cilvēkus darbā.

Apmācības

Arodbiedrības var jums palīdzēt iziet apmācību kursus, kas nepieciešami, lai gūtu papildu kvalifikācijas. Ar arodbiedrību atbalstu jums viss izdosies.

Veselība

Ikviens ir strādājis darba vietā, kur priekšniecība mēģina ietaupīt uz katra stūra, lai samazinātu izmaksas: arodbiedrību veselības un drošības pārstāvjiem ir tiesības piespiest darba devējus aizsargāt savus darbiniekus.

Le spējas

Arodbiedrības cīnās ar diskrimināciju un to mērķis ir sniegt iespējas visiem.

Taisnīgums

Esot arodbiedrībā, jūs varat gūt tādas pašas tiesības, kā visi citi, neatkarīgi no tā, cik stundas jūs strādājat. Un ja jūs darbā iebiedē, aizskar vai ja jūs atlaiž no darba, jūs gūsiet vislabāko rezultātu, lūdzot arodbiedrības atbalstu.

Vairāk informācijas par to, kā iestāties arodbiedrībā, un kura arodbiedrība ir jums atbilstoša, zvaniet uz TUC *Zini savas tiesības* palīdzības līniju pa tālruni **0870 600 4 882**, vai apmeklējiet mājas lapu

www.worksmart.org.uk/unionfinder.

LATVIAN

Citas valodas

Latviešu

Ja jūs vēlaties saņemt šīs brošūras kopiju latviešu valodā, nosūtiet mums vēstuli vai e-pastu uz zemāk norādīto adresi un norādiet attiecīgo valodu.

TUC Migrant Workers Project

Trades Union Congress

Congress House

Great Russell Street

London WC1B 3LS

e-pasts: ctp@tuc.org.uk

www.tuc.org.uk

Dizains: Eureka! www.eureka.co.uk **Fotogrāfija:** Getty Images **Druka:** Ancient House Printing Group Ltd 50K Nov 2008

2008. gada novembra izdevums